ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 1137 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 9 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 1871

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 ղր.
» Գաւառաց » 10 Ս.Հ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 ղր.
» Գաւառաց » 5 Ս.Հ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 30 փր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գրուած յօդուածոց ճանրութիւնը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի Խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ձեռագիրները չհրատարակուած նաս...

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գաղղիոյ ազգային ժողովոյ նիստերուն մէջ՝ կառավարութեան պաշտօնատունները Վէրսայլ հաստատելու առաջարկութեան վրայ խօսուած ատենախօսութեանց ամենէն նշանաւորն է Գ. Լուի Պլանի խօսածն, որ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ ժողովին վրայ, եւ Գ. Թիէրի իսկ շնորհակալութեան արժանացաւ։

Յիշեալ ատենախօսութենէն մաս մը կը հաղորդենք թարգմանել՝ իբրեւ քաղաքական ատենախօսութեանց ընտիր օրինակ մը [illegible]։

« Փարիզի մէջ յայտնուած կարծեաց մէջ կան որ Գաղղիոյ մտաւորական եւ քաղաքական մայրաքաղաքին հետ խորհրդարանական մայրաքաղաքը միացնել կուզեն, կան ալ որ չյայտնուեցան, ուրիշներ ալ կան՝ որոնց մէջ նախորդ ատենաբանը խօսեցաւ։ Ուրիշ կարեւոր կարծիք մ'ալ կայ զոր ես կուզեմ ներկայացնել ձեզ։

« Պէտք չէ կարծել տալ Եւրոպային եւ մտածել. Բնաւ չէ թէ Գաղղիոյ ցեղերը քաղաքաց հակառակ կամ թշնամի են։ Պէտք չէ որ օտար երկիրները, պէտք չէ որ մեր թշնամիներն երեւակայեն թէ մեր բաժանմանց ենք անոնց առջեւ, այլ պէտք է գիտնան թէ իրենց առջեւ ոչ գեղացիք կան եւ ոչ քաղաքացիք, այլ Գաղղիացիք։ Պէտք չէ կարծել թէ Փարիզի դէմ կասկած կայ, Փարիզ, որ ամեն գաւառաց տարրերն իր մէջ բովանդակելով՝ նոյն իսկ Գաղղիոյ բովանդակութիւնն է։ Փարիզը մայրաքաղաքութենէ հանել, Գաղղիա եւ նոյն իսկ ժողովը աղարտել է, որոյ աշխատութիւնները բոլորովին մոռացութեան մէջ կը կորնչին եթէ Փարիզի լրագրաց մէջ խիստ անաղօտ թարգմաններ ու արձագանգներ ունենալը չկրնան։

« Ուրիշ փաստ մ'ալ կայ. ո՞չ կարծեր թէ ժողովը Փարիզէն զատուելով նոյն իսկ Գաղղիայէն ալ չզատուիր, եւ թէ Փարիզի քաղաքական ժողովին որ մը ձեր պարագ թողուցած տեղը չկրնար՝ եթէ ժողովն իրեն առաջարկուած հանգուն մէջ յամառեալ կենայ։

« Անգղիացիք Լոնտոնի մէջ մեր պաշտօնակիցներէն մէկը կ'ըսէր թէ Փարիզ եւ Գաղղիա անբաժանելի կերպով կապուած են իրարու հետ, բայց Գաղղիա կը կառավարէ Փարիզի մէջ կեդրոնացած անհամեմատ զօրութեամբ մը, որ բոլոր երկրին օրէնք տալ կուզէ։ Արդ, կը հարցնեմ ձեզ, աւելի խոհական եւ իմաստուն գործ մը չէ՞ր ըլլար ձեր կողմէ երթալ եւ կարգաւ մեծամասնութեան մէջ նստիլ։ Միթէ ձեր պատիւը չէ՞ ձեր բարոյական պաշտպանութիւնն ընծայել ժողովրդեան այդ մասին։ Եւ կը կարծէ՞ք կարծենալ թէ Փարիզ նորէն փոխադրուած է։ Զօրանալի՞ բանի մէջ հասարակաց պաշտպանութեան առանձնաշնորհ՝ այս պարագայութիւնը կատարելագործեալ փորձենք եւ կարծեցինք թէ բարի քաղաքացւոց անզգուշութիւնը մեր ներկայութեամբ ապահովելու կը փափաքինք։

«Այս գործը հեռու էր կատարուելէ դեռ մը չէ, հաւատացէք ինձ։ Երկրի խորին նշան մեր ազգը առջեւ կատարուած աղէտից պատճառաւ, այնչափ աւելի պարտական ենք այն ազատութեան ձգտումներն գործածելու. եւ իրաց վիճակին նկատմամբ՝ ինչ է վերջապէս իրաց վիճակը։ Եւ ինչ՝ բանէ կրնանք վախնալ։ Միթէ մեր պաշտպանները համար բաւական զօրութիւն չունի՞նք։ Եւ չէ՞ք տեսներ թէ այս ժողովը որչափ իր ձայնը կը կորսնցնէ եթէ անպատեհ պարագային մը հաստատէ թէ Փարիզէն կը կասկածի եւ թէ Փարիզ մշտնջենաւոր վտանգ մ'է Գաղղիոյ համար։

« Մնաց որ, եթէ այդ վիճակն ալ բանինք, չեմ փախնիր յայտնելու թէ ժողովին անկախութեան աւելի յարգանքով ինչ կրնամ, աւելի փառք կը գտնէ մէջ կեդրոնաց վէրսայլի մէջ քան թէ Փարիզի, երկրորդ պաշտպանի։ Ահա հոս մտադրութեան շատ մեծ եւ շատ հեռի ենք սաստիկ համարելու թէ վէրսայլ կենալով փառաց խռովութեան ձեռքը մասնիկ եւ ոճոր մայրաքաղաքը թողուլ փափաքին մէջ կը կենայ։ Ահա է ձեր ուզածը։ Գ. Մեկան կըսէր թէ գեղը քաղաքաց կռուեցանք պէտք չէ զիջանել. ես ալ հաստատելու այդ կարծիքն եմ, բայց միջնակ իրաւունքները կը հաստատեն թէ երկրին գօտը քաղաքականութեան կ'զգայ։

« Եւ եթէ այն գաղթականաց մեծամասնութեամբ Պետական կոչուած պետական ոճիրը գործուի, այն ժամանակ՝ պաշտօնատարաց վէրսայլ գտնուիլն ինչ երաշխաւորութիւն կընծայէ ձեզ։ Եթէ Փլաւէր 18ի պետական հարուածը Փարիզի մէջ սկսաւ եւ Սեն-Քլու վերջացաւ, չմոռնալ մի որ երրորդ Փլաւէր 18 մ'ալ Փարիզի մէջ սկսի, իրաց հոն կատարուի եւ վէրսայլի մէջ վերջանայ։

«Գուրյոն գաւառականը՝ կ'ըսէ, չին ժողովրդեան մէկ մասին որուն իր չահն գործածելով՝ աւելի մ'առաւ իրեն նոյն գէնքն որ մը ձեր դէմ ալ գործածելու, կռուութեան խաղը մ' խաղալ։ Ժողովին փարիզ նստելն այդ վտանգին առաջքը կրնայ առնուլ։ Ասկէց զատ փարիզի բարգաւաճանքը նորոգելու լաւագոյն միջոցն է, որուն անտարբեր չենք կրնար դալ։ Վասն զի Փարիզի բարգաւաճանքը Գաղղիոյ բարգաւաճանքն ըսել է։ Ասով սրտաբուխ գործ մ'ալ ըրած կը լլլաք այն աղքատ քաղաքին՝ այնչափ տառապանք կրելուն համար, որ եթէ մեր ամեն յեղափոխութեանց հոգին ունէր Փարիզն.— ես չեմ ուզեր այս բանն ուրանալ, զի ոչ ոք կրնայ յեղափոխութեան դէմ լ. եւ եթէ ես հանրապետական եմ, պատճառն այն համոզումն է թէ ներկայ պայմանաց մէջ հանրապետութիւնը մեզ համար բարեկարգութեան ճշմարիտ կառավարութիւնն է.— Այդ կ'ըսեմ որ եթէ մեր ամեն յեղափոխութեանց հոգին ըսէր փարիզէն, կը մոռնայիր թէ անոնց խրախճանքը ջնջել կը ջանան անհրաժեշտ արդիւնք են, եւ ազատութիւնն է գտնենք ամեն ինչի ծնողաբերութեան երկունքն անհնելի։

« Փարիզ պարծանաց գործարան մ'է։ Գաւառներէն ամեն որ իրենց էութեան ամենէն ընտիր եւ զուտ մասը կը ղրկեն հոն, եւ կրնամ խոստովանիլ թէ փարիզի հոգին նոյն իսկ Գաղղիոյ հոգին է։

«Եթէ փարիզի տաղանդաւորութիւնը կը կշտամբէք, կը մտցնեմ ձեզ թէ այդ կշտամբանքը կայսրութեան դարն եւ ութ տարիներուն չեն կրնար պատշաճիլ, որոյ միջոցին Փարիզ դատաւոր ըսել կ'ըլլայ։ Եւ երանի թէ համայն Գաղղիա փարիզի պէս կեցութեան հակառակ ըլլար, ոչ այս գաղափարական տեղերուն կուրացանք, ոչ Սեդանի կորուստն, ոչ Հինգ երկիրիան պատերազմ եւ մանաւանդ ոչ ալ մեր երկրի ամենէն գեղեցիկ գաւառները կորսնցնելու ամօթալի կսկիծը կունենայինք։ (Ծափահարութիւն ձախ կողմէն, բողոքներ աջ կողմէն)

«Լսած էք ահա խորհրդածութիւններէս մէկ քանին զորս այդ առաջարկութեան դէմ հանել կ'ուզէի։ Ուրիշներ ալ կան զոր կ'ուզեմ պաշտօնատանց վէրսայլ դնելու նկատմամբ՝ նախարարութիւններէն ու հանրապետութիւններէն զատել։ Պաշտօնատանց փոխադրութեան հետ Փանքերն ալ գրասենեակներն ալ դիւանատուներն ալ ընական հետեւութեամբ եւ անպատճառ վէրսայլ պէտք է փոխադրուին. երկաթուղիները յղանցներն եւ պարագաներն ալ փոփոխութիւններ պէտք է կրեն. այս ամեն փոփոխութեանց դժուարութիւններն ու ծախքերը կը խորհիմ արդեօք։ Թողլով կառավարութեան Փլորէնցա փոխադրութիւնը յաջողութեան կեդրոնանալ ուզելն անկարելի։ Այդ բաղդատութիւնը կրնայ ընդունիլ։ Կրնա՞ք երեւակայել թէ մեր փարիզի պետութեան մէկ օրուան չափ ժամուն Գաղղիոյ պէտ մեծ պետութեան մը դործոց չափ հաստատում ըլլայ։ Այդ փոխադրութեան համար ոչ թէ 10 այլ 40 միլիոն ֆրանք պէտք է։

« Բայց միթէ տասն միլիոն ֆրանքը բան մ'չէ՞ մեր երկրին համար՝ երբոր այսչափ ծանր պարտք մ'ունինք վճարելու։ Եւ փառա՞ւ էք այդ ծախուց պատճառ ըլլալու. փառա՞ւ էք որ հերքէ ասէք երկու ժողովը ձեր այդ ընտիր չարիք, զի ժամանակին չկրնալ մէկ ատեն մէջ չկրնար ատելի։

« Կը բաւականանամ խօսքս փարիզը Գաղղիոյ հետ միացնող կապը մի խզեք։ Կը փառաւորութեամբն աշխարհի նախանձելի եղող քաղաքի մը պատուոյ թագը ձեռքէն մի առնուք։ Յիշեցէք քաղաքականութեան մտածած ծառայութիւնները։ Յիշեցէք անոր դժբաղդութիւնը, եւ մեր սիրելի հայրենեաց յաջողն համար մտածեցէք որ պարագաներն երբեք այս աւուր չափ հրամայական կերպով միաբանութեան, հաշտութեան եւ միութեան քաղաքականութիւն մը չէին պահանջեր (Ձայներ ձախ կողմէն՝ միութիւն, համերաշխութիւն. ծափահարութիւնք ձախ կողմէն եւ երկար աղմկութիւն)

Գաղղիոյ ազգային ժողովն մինչեւ պատերազմին ժամանակ ծախսուած մեծագումար ծախքերը քննելու համար յանձնաժողով մի կարգած էր։

Այս յանձնաժողովը դեռ չկրցաւ իր քննութիւններն աւարտել, եւ կարծել թէ ատեն մը պիտի տեւէ իր պաշտօնը, որովհետեւ դեռ անհամբերութեամբ կ'սպասուի։

Արդէն Գ. Գամպէթթա Նէյի կայսրութեան յանձնաժողովին, եւ Մէյի անձնասիրութիւնն արդարացնելու համար երկար յիշատակագիր մը կարդացնել տուաւ։ Բայց ասով իր գործը չլմնար, վասն զի որոշուած է որ անձնապէս երթայ անոր քարոզութեան եւ բերքահաւաքի հրամանատարները պատասխանատուութիւն անոնք մ'առաջեւ դնեն։

Ամենէն աւելի կարեւոր եւ հետաքրքրականը պիտի ըլլայ Գ. Համպէթթայի ատեան ներկայութիւնները, բայց դեռ կարգն անոր չէ եկած։

Հռոմի մէջ կղերականաց դրգռութեամբ մերժ ըստ մերժ խռովութեան ծագելովը, իտալիոյ կառավարութեան պաշտօնէից նախագահը խնդրած Աթանեսի կարդինալին թէ կառավարութեան պաշտօնը բարեկարգութիւնը յարգել տալ է Հռոմի մէջ, բայց այս պայմանաւ որ պապական արքունիքն ալ գիտնայ կառավարութեան գործը, իսկ եթէ պապական ընթացքն ուղղելու խորհրդական իրենց խաթաւ ծածկելը չոր հետեւանաց բոլոր պատասխանատուութիւնն իր վրայ պիտի մնայ։

* Փարիզի առաջին հանրապետութեան ժամանակ հիմնուած ակումբ անունն է, որ նոյնպէս անունն կը համապատասխանէ։

Սմիւռնայէն սեպտ. 4/16 Թուղթ կը բերէ կուսան թէ Ալասիոյ կայարանէն եւ դաշտավանդ մեծ դուքսը սեպտ. 5ին երեկոյը հոն հասած չըլլալուն, քով. եւ քանի մը վայրկեան երկաթուղւոյն կայարանը կենալէ ետեւ ուղղակի կոստանդեան թիկը չափ ենտ. ը գնացեր եւ հեռ գիշերն Օաշյայէն մեկնեցան 'ի Պօլիս։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 18 սեպտ.

Լոնտոնի մամուլը կը գովէն Այգոսի բերքերը Գաղղիա մտնելու համար Գերմանիոյ հետ եղած առեւտրական դաշնագրութեան ազգային ժողովին ընդունելը։ Մինչդեռ դաշնադրութիւնն Այգոսի բերքերուն միայն մասը թեթեւցնելով Այգոսի մաքսերը երկրորդական վրայ նշան մը տալէ զատ՝ վէճ դաշնադրութեան պայմանները տեւելու աւանդութիւնն ալ կը ծածկէ։

Փարիզ 18 սեպտ.

Գաւառաց մէջ ազգային պահապան զինուորաց վերընկեցութիւնը 'կը շարունակէ առանց ընդդիմութեան։

Պ. Թիէրի եւ Կորչաքօֆ իշխանին մէջ Մոսկուա լինելիք տեսակցութեան մը զրոյցը սուտ կը հանուի։

Փարիզ 19 սեպտ. առաւօտ.

Կը հաւաստեն թէ Պ. Թիէր եւ Բրաւերոյ դեսպան Արնիմ կոմսը համաձայնած են մաքսական դաշնադրութեան ամեն կէտերուն վրայ, որոց մէջ Ենեանս ժողովին ընդունած յաւելուածական յօդուածները։

Փարիզ 19 սեպտ. երեկոյ.

Վաղ առաւօտ Գերմանացիք Փարիզի չորս կողմը բերդերը պաշտօնական կերպիւ պիտի յանձնեն, եւ Մոտսկոյ չորս գաւառներէն ալ մինչեւ սեպտ. 25 պիտի մեկնին։

Թուրքէն 17 սեպտ.

Մէնիսէլեան ասպարեզներոյ երկաթուղւոյն բացման հանդէսին մէջ, Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Ռեմիւզա, որ կոչուկին վերջը հոն հասաւ, քաղաքականան դարձմունք յայտնեց Իտալիոյ համար եւ ըսաւ թէ Մէնիսէլեան ասպարեզներոյ երկաթուղին խաղաղութեան ճամբայ պիտի լինի։

Պէրլին 20 սեպտ.

Գաւառական թղթակցութիւնը լրագրին իսօբին Դոյեոլ, Գաղղիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ հաստատուելիք առեւտրական դաշնագրութիւնը վաւերացութեանց հանդիպած է՝ ազգային ժողովին առջ մէջ ըրած փոփոխութեանց պատճառաւ, որք Գաղղիոյ միայն նպաստաւոր են։

Լոնտրա 20 սեպտ.

Թայմզ լրագիրը կը հաւաստէ թէ առեւտրական դաշնադրութեան վրայ Գաղղիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ եղած բանակցութիւնները քիչ օրէն յաջող շարքինք կը հանեն։

Թագաւորային առողջութիւնը միշտ ակոր է։

Ամառնորդ լրագիրը Գաղղիոյ մէջ ընդունուած զինուորական ամբողջութեանց նոր յատակագիծը կը հրատարակէ։ Կըսէ թէ Շամբորնեայի դուքսն ընդարձակ կերպիւ պիտի առնուի, եւ Անգիէրի չուրջն ալ անձամբ ամրոցներ պիտի չինուին։

Լոնտրա 20 սեպտ.

Օսմ. փոխ.	45¼
» փոխ 1865	62¼
» » 1869	57
Անգղ. փոխ.	93
Օսմ. նոր փոխ. գինչ	5/8 0/0

Վիեննա 20 սեպտ.

Բուսէլի ապառնայ բաժինք 66, 75

Աժիօ 119

Մարսէյլ 19 սեպտ.

Բամպակ. Մ. Դ. 0. 9¼

Ծախուած 9000 հակ.

Լոնտրա 19 սեպտ.

Աքիւն 18

Մօհէր 43

Ճոճար շուքային 33/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Առաջին դորադանակի զինուորական խորհրդին նախագահ Ցեղրիզ Սամի փաշան առժկանութեան վերաստանալ անուանեցաւ։

Հալէպի նախորդ կուսակալ Նաշիտ փաշան Այտընի գաւառին կուսակալ անուանեցաւ։

Քէնան պէյը Մեծ եպարքոսական դիւանին Մէքթուպճի անուանեցաւ։

Նախորդ Մէքթուպճի Շէվքաթի էֆէնտին Արդարութեան բարձրագոյն ատեանին անդամ անուանեցաւ։

Ռիզա պէյը Բ. Դրան դիւանական թղթոց տնօրէն (էվրաք միւտիրի) եւ խորհրդակցութեան օգնական (Միւշավիրլիք մուավինի) անուանեցաւ իւրաքանչիւր առաջին պաշտօնէն։

Խալէթ պէյը Պետական խորհրդոց դիւանական թղթոց տնօրէն անուանեցաւ։

Հասարակաց կրթութեան մեծ ժողովին անդամ Թահիր էֆէնտին նոյն ժողովին նախագահ անուանեցաւ։

Նումա էֆէնտին նոյն ժողովին անդամ անուանեցաւ։

Թունուզի պէյին արտաքին գործոց ատենադպիր Ցէրիզ Խայրէտտին փաշան կիրակի օրը վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

Ակէքչորէթի օրը Մեծ Եպարքոսն արքունի պալատը կանչուելով երեք ժամ վեհ. Սուլթանին հետ խորհրդակցեցաւ։

Կըսուի թէ Միտհատ փաշան եւ Սաատը փաշան Կ. Պօլիս կանչուած են։

Այս շաբթու երկու հին անձնական վճարուեցաւ տէրութեան բոլոր պաշտօնատարաց եւ զօրականաց։

Քաղաքականութեան ատեանութիւնն ազդեց որ այս օրէն սկսեալ իր ատենի վկայագրերուն վրայ հետեւեալ ծանօթութիւնը պիտի նշանակուի։

« Քանի մը քօչէգախի դէպքեր կը նշմարուին հոս, որոց մէկ քանին մահացաւ։»

Այն ծանօթութեամբ մայրաքաղաքս մեկնող նաւերն Օսմանեան ամեն նաւահանգիստները պիտի մտնեն ազատաբար, եթէ ճամբան քօլէրայէ բռնուող չգտնուի անոնց մէջ։

Ռազմիկանութեան նախորդ պաշտօնեայ Հիւսնի փաշան անցեալ հինգշաբթի օրը Մեծ Եպարքոսին ներկայանալով իր վարչութեան համարը տուաւ։

Առեւտրական գործոց նորընտիր պաշտօնեայ Վեհմ. Խալէժ փաշան առեւտրական ատեանին ատենապետ կը ներկայեալ ձեռնհասն պաշտօնատարներ կարգեց քննելով մատակեան հաշիւները քննելու։

Թունուզի պէյին արտաքին գործոց ատենադպիր Խայրէտտին փաշային հետ եկող պաշտօնատարներէն մէկը՝ երբորդ Ծալիղեա Նիֆատ փաշա՝ յանկարծամահ լինելով անցեալ հինգշաբթի օրը Էյիւպ թաղուեցաւ։

Շիրքէթի Խայրիէի 22 թիւ շոգենաւը չարած երեկոյն մօդ մեռնող որ Թօփհանէի առջեւ անդղիական շոգենաւի մը զարնուելով պիտի խորտակէր՝ նաւապետն ինքզինք արդարացնելու համար իր կարճառօտ յինելը պատճառ ցուցուց Լոածնեսւ նաւակրոսին քէշեալ նաւավարին պատուէր տուեալ է որ անոնց կամ գինակ դարձածէ։

Աճեմակի վեհ. Սուլթանին առաջին քարտուղար Լէմի պէյին առ Բարձր. Մեծ Եպարքոսը ուղղած գրոյն մաւերական պատճէնին թարգմանութիւնը.

« Ցէրութեան ամեն գաւառ հպատակաց համար արդարութեան ապահովութիւնն եւ ամենուն իրաւանց պաշտպանութիւնը՝ Աստուածային նախախնամութենէն Ն. Կ. Վեհափառութեան յանձնուած ասպարէզ ւանդ մ'է։

« Ըստ որ եւ մեր Օգոստափառ Տէրն իր բարենշան դահակալութենէն 'ի վեր, որ յարգութեան նոր դարագլուխ մը բացաւ տէրութեան համար, չէ դադրած իր խնամքն ու բարձր հոգածութիւնը նուիրելէ 'ի կատարումն իրեն վերոյիշեալ պարտականութեան, բազմաթիւ բարեկարգութիւններ մտցնելով տէրութեան վարչական կազմութեան մէջ։

« Թէպէտ եւ Ն. Կ. Վեհափառութեան խնամօք արդէն կատարուած յառաջդիմութեանց նմանը չտեսնուած չէր, բայց եւ այնպէս ձեռք բերուած արդիւնքը, թէ՛ Կ. Պօլսոյ եւ թէ՛ գաւառաց մէջ, Ն. Կ. Վեհափառութեան գթոտ եւ առատաձեռն դիտումները գոհացնելու եւ սրտին բաղձանքը պատասխանելու չափ յըստակ եւ վճռական չեն եղած այն բարձր թեանց մասին՝ զորս իր ամեն դասու հպատակները պէտք էր քաղէին արդարութեան նոր կանոնաց գործադրութենէն։

« Ն. Կ. Վեհափառութիւնը կը հրամայէ ինծ ըսել Ձեր բարձրութեան թէ պետութեան պաշտօնատարաց հետ միաբանութեամբ Ձեր բարձրութեան գործադրութեանը յանձնուած բարեկարգութեանց եւ յառաջդիմութեանց առաջինը պէտք է լինի արդարութիւնը։

« Եթէ խմաստութիւնը իրաւ կուսայ իւրաքանչիւր պետութեան որ իր օրէնսդրութեանց եւ ռազմանոցաց մեջ իր գտնուած մաքուր գիրքն եւ պարզամեր 'ի հաշիւ դընել, միւս կողմանէ ամեն կանոնաց հակառակ կը լինի յատուկ ձեւերն ու սովորութիւնները միայն նկատողութեան առնուլ, եւ անոնց զոհել այն գործնական բարիքները՝ որք մեր բաղձանաց բուն առարկան են։

« Ուրեմն, արդարութեան ճշգրիտ գործադրութիւնն ապահովելու եւ ամենուն վստահութիւն ազդել թէ իրենց իրաւունքները պիտի յարգուին՝ առանց են այն սկզբունքները՝ որք Ձեզ առաջնորդ պիտի լինին այդ կարեւոր գործին մէջ։ Հետեւաբար Ն. Կ. Վեհափառութիւնը կուզէ որ Ձեր բարձրութիւնը ջանայ մանաւանդ թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ՛ գաւառաց մէջ, արժանաւոր անաչառ եւ յաջողակ ձեռնհասներու յանձնել Սուրբ—Օրինաց գործադրութիւնը, եւ քաղաքային ատեանները եւ անոնց իրաւասութեան ներքեւ եղած ամեն գործոց մէջ ալ արդարութեան լաւ մատակարարութիւնն ապահովել։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՂԱՆԱԿԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆ

8 սեպտ.	չորեքշաբթի երեկոյն	—	—
9 »	հինգշաբթի առաւօտ		
	բացուեցաւ	49	17
	կէս օր	49	2

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը լսենք թէ Մուշի Նիկողոս եպիսկոպոսը՝ կառավարչին այժմ բերուած է մայրաքաղաքս մէջ, հետեւաբար Արմաշու վանքն երթալու արգիլիչ պատճառը վերցած կը համարուի, եթէ հիւանդութենէ զատ ուրիշ արգելիչ պատճառ մը չկայ։

Բարեգործական ընկերութեան տեղեկութիւնն անցեալ տարւոյն փետր. 15էն մինչեւ ներկայ տարւոյս օգոստոս 15 իր հաշուոց բովանդակութիւնը մեզ ղրկած լինելով, գոհութեամբ կը տեսնենք որ յիշեալ ընկերութեան դրամագլուխը 2798 ոսկւոյ հասած է։

Իզմիրի ազգային լրագրաց մէջ կը կարդանք թէ տեղւոյն երեսփոխանական ընդհանուր ժողովին անդամոց ընտրութիւնները վերջացած ըլլալով երեսփոխան ընտրուած են.

Եկեղեցական դասէն

Արժ. Տէր Կարապետ
» » Յակոբ
» » Պետրոս
» » Ստեփան
» » Փիլիպպոս

Աշխարհականաց դասէն

Մեծ. Աղամանեան Ստեփան էֆէնտի
» Ապրօ Գրիգոր »
» Դարագաշեան Յակոբ »
» Դաւթեան Հայրապետ »
» Եսայեան Մ. Յակոբ »
» Եղիաեան Գէորգ »
» Էքիզեան Խաչատուր Մ. »
» Էքիզեան Խաչատուր Յ. »
» Էքիզեան Մկրտիչ »
» Խիլիբեան Ստեփան »
» Մաքսուտեան Յակոբ »
» Շահինեան Կարապետ »
» Ոսկանեան Յովհաննէս »
» Պապոյեան Ստեփան »
» Պարտամեան Թադէոս »
» Պէրպերեան Պօղոս »
» Սուլթանեան Գէորգ »
» Վարդանեան Պօղոս »
» Վէմեան Սիմոն »
» Ցայեան Եղիազ »

Օգոստոս 25ին Երեսփոխանական ժողովն իր առաջին նիստն ըրաւ եւ իր դիւանը կազմեց, որոց անդամներն են.

Մեծ. Էքիզեան Մկրտիչ էֆ. Ատենապետ
» Էքիզեան Խաչատուր Յ. էֆ. փոխ—Ատենապետ
» Պարտամեան Թադէոս էֆ. Ատենադպիր
» Վէմեան Սիմոն էֆ. փոխ—Ատենադպիր։

Նոյն ժողովն քուէարկութեամբ ընտրեց նաեւ վեց ազգային ատենական հոգաբարձուներ՝ կամ ազգային վարչութեան անդամներ, որք են.

Մեծ. Ցայեան Եղիազ էֆէնտի
» Դարագաշեան Յակոբ »
» Շահինեան Կարապետ »
» Ոսկանեան Յովհաննէս »
» Եղիաեան Գէորգ »
» Էքիզեան Յ. Խաչատուր »։

. . . Խմբագիր տէր.

Այս օրերս լրագրական առարկային մէջ կարծեաց մրցումներ երեւան եկած են կրկնուածքով եւ տպագրական պարզ բարեքու վրայ, որոնք ծագեցան Պրուսայի ատաջնորդական խնդրէն։ Այդպիսի մրցմանց հետեւութիւնէն հասարակաց իրաւանց պաշտպանութիւն կը յուսացուի միշտ. բայց թէ չմոռնալէնք մի նորա պէտք հըլլայ հետ կ'ըլլայ այդքանիս։ Ցակայն ցաւ 'ի սիրտ կը տեսնենք թէ՛ ոմանք ազգին եւ եկեղեցւոյ բարեկամ ձեւանալով անոր իրաւունքը կ'ոտնահարեն, իսկ ոմանք ալ, արդարեւ նոյն նախանձ. ազդեցիկ արդարութիւնը քննութեամբ երեւան հանել կը ուզեն, կանանելով որ քննութիւնը ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ ծածկեալ յանցանաց յայտնութեան միջոց։ Արդ ինչու անգործադրելի կը մնայ կամ կը յապաղի քննութիւնը, եւ անդի կը արուի անթիւ անկարգութեանց։ Աշխարհն կը խոստովանի որ հասարակաց իրաւունքը բռնաբարել ուզողներն ազգին բարեկամ չեն, ոչ ալ իրենց ազգասէրս կարծեցը կարօղէն հասատել. ջանացողները, որոնք փոխանակ յօդուած հասարակութեան յարինասցուն ոյժանեալ, նախապաշարիւ կը համարին իրենց իսկին

ու կամքը քալեցնել, քան թէ ազգին օգուտն ու իրաւունքը։

Մեր ազգը իւր ազգութեան ամբ կրօնի սրբութեան եւ ճշմարտութեան համոզման վրայ հաստատած է․ համոզմունքը՝ որ ապահովութեան ամուր պարիսպ եւ անդրդուելի հաւատքեան ճշմարիտ պաշտպանն է, բնութեան հոգիներէն թելադրեալ բարոյականի ոգւէն ծնունդ կառնու, եւ կը գործէ՝ ինչ որ քաղաքական եւ կրօնական օրէնքները կը պատուիրեն. կը կատարէ՝ ինչ որ գործելու պարտաւորութիւնը կ'զգայ․ որով կանգուն կը մնայ ազգը, եւ հաւատարիմ ազգին կրօնքն ու եկեղեցին։ Բայց եթէ այս ընդարձակ մտածմունք իւր ամբողջութեան անդամներուն սիրով համոզմամբն օրինաց դէմ մաքառելէ, նոցա (ամբողջացուցիչ անդամոց) յարատեւութեան ախոյեան եւ խորխորատ, նոյն մտածութեան արարքներէն չզգուշանալով՝ իւր կենսական ամբ կորսնցունէ, եւ փոխանակ մտնու փառքին ալ էրթեւ փոխադրական մեռ անձնայայտ սրտին թափանցել, ալ անտարբեր կենալը ամբողջ մարմնոյն ուժնազնելուն վճիռը վաւերացնել ըսել է, որով վաղ կամ անագան կը գոցուին անոր գործնական մեքենաները, ինչ որ եւ գործողութիւնները։

Մեր ազգը ընդարձակ մարմին մը մարդիկ ալ անոր ամբողջացուցիչ մասունքն են իրենց զանազան պաշտօններով։ Այս մարմնոյն ամբողջացուցիչ մասունքները, որ իրենց յատուկ գործերով զիրար կը գերազանցեն. իրենց օժանդակ եւ պաշտպան յանկայացած են տնտեսական կառավարութիւնը Թերեւս արտաշխարհէն ուր, երբ նրա կը գոցվինոր գործը, կը գոցուին եւս անդամները եւ կը հանգչին. փառքն որոյ պահպանութեան ճարտարապետը՝ աչքով բարձրասլացան պաշտօնը յարգելու համար սոյն խօսքով կը սահմանէ. «Ազգաց մարմնոյ աչքն է։ եթէ աչքդ առատ է, ամենայն մարմինդ լուսաւոր եղիցի»։ Աչքը բարձր եւ վսեմ պաշտօն Մարդ կը գործէ տեսնելով, կը քալէ տեսնելով, իւր տեսութեան ենթարկուած առարկաներուն գեղեցկութիւնը կը վայելէ տեսնելով. վերջապէս իւր ամեն չարժաւմնեղը կը կարգադրէ տեսնելով արդ՝ եթէ Աստուած եկեղեցականներն ակնարկելով զանոնք մարմնոյն ճրագը կը կոչէ եւ զանոնք պղնձեն վրայ, այսինքն հաւատոյ հիման վրայ զետեղած է, այդ ճրագներէն մէկն ալ Պոլսոյ Նախկին առաջնորդ Բարթողիմէոս եպիսկոպոսն է, Բարթողիմէոս պաշտօնակիր, անհրաժեշտ ոգւով լուրջ եւ հասուն քննութեամբ զատելէք։ Բարթողիմէոս եպիսկոպոսը գիտէք թէ Պոլսոյ վիճակին լուսաւոր ճրագն էր. վիճակայինք այդ ճրագը ձեռներնին ունենալով ինչ կը գործէին, ուր կ'երթային, ինչ կը տեսնէին եւ ինչ կերպով չարժումնին կը կարգադրէին։ Եթէ չգիտութիւն կը ձեւացնէք, տեսէք նորկառավարութիւնը եւ սթափեցէք։ Նոցա գործն է գործել մաքութիւնը իրրեւ առաքինութիւն, անխռովութիւնը իբր արդարութիւն, սուրբութիւնը իբր ճշմարտութիւն, եկեղեցասիրութիւնը իբր եղբայրսիրութիւն, աստուածապաշտութիւնը իբր աստուածպաշտութիւն։ Նոցա ընթացքն է երթալ 'ի մայր ճանապարհ եւ 'ի յաւիտենական կորուստ։ Նոցա տեսածն է մոլութեան առարկաներ, պղծութեամբ եւ ոխակալութեամբ պատարագչութիւն, ուրացեալ հոգութեան զատակառականութեան ծնունդութիւն։ Նոցա չարժմունքը կարգադրութիւնն է՝ ազգային երկպառակութեան փայլ, անհաւատութիւնը մնալունելու, արդիւնութիւնը հաստատելու ջանք։ Վիճակին մէջ անհաշտ թշնամութիւնը կատարելագործելու եւ վրայ հասած յարատեւելու համար․ ուրեմն Բարթողիմէոս՝ ոչ թէ իր վիճակին լուսաւոր ճրագը, այլ խաւարեցուցիչ եւ գայթ ուրադ մեծագինեւ չամանդարդն է։ Բարթողիմէոս 25-30 հոգւոյն չափ ժողովրդոց աչքն էր. բայց ու ամ. փոխանակ իւր տնօրինական անդամները լուսաւորելու եւ անոնց բարի օրինակ ըլլալու, դայթակղութեան վիհ մը բացաւ ժողովրդոց առջեւ, չար օրինակ եղաւ իւր ամենադէտ ընթացքով, կուրացաւ ինքը եւ կուրացուց զանոնք. անոր ամենածանր յանցանքներէն խուսելով քահանայք եւ ժողովուրդք քաղաքական եւ կրօնական յանցանաց համար բազդատեցաւ ու ազգային վարչութիւնն կրօնական եւ աշխարհական անձինքներէ. Բարթողիմէոս Խորհրդոյ տուաւ վարչութեան, զատաւորներն ուղեց, դատուեցաւ, քաղաքական յանցանքները ամպագուցեան, եւ մինչեւ դատը կը չարունակուէր, Երզնկայիւ Բուլղար արքեպիսկոպոսն Պոլիսնեան, յաւաքեին Ս. Կարապետի հրամանու ակվեկապրեցին եւ սնարագրեցին։ բայց նա կայաւմաւթիւնը Պրագամիէկ կործելով, յանցոյ որը սասու քալեց մինչեւ Պրուսայի հանգային ջուրերը հասնեցաւ, բայց այնտրէի կարծիքը եւ հաստատելով թէ իւր գտողն մէջ ամենածանր յանցանքներուն համար երբէք արդարանալիք չունի՝ տառնց խոստովանութեան զղջման եւ զման սոցուցվարութեան Էնցիէն ալ ակնան փաստարանները ձայներին բարձրացնել, ճարտարարանել, փաստաբանել, եւ սեթեւեթեալ ոճերով եւ պաշտպանական գրերով լրագրոց էջերը լեցնել, առանց յիշելու ախրուանդ պատուէրները, որ իրենց արդարութեամբ ամեն սեթեւեթեալ ոճերը, գեղգեղեալ ճարտարասութիւնները եւ բիւր անգամ կրկնուած փաստաբանութիւնները բիւրբիւր անգամ կը գերազանցեն Գողեցին, զղուեցին, զրպարտել կը թշնամանեցին ու նախատեցին, իրաւունք չունին բարոքելու բանի, յանցաւոր են ըսին, հաւէ ուրենն գրպարտեցին, յանցաւոր է վարչութիւնը ըսին, վարչութեան անմասնակցեան համար վարչութիւնը պատիւ կը պահանջէ ըսին եւ դրսարքեղքմէոս արդարացուցին, կարծելով թէ եկեղեցին եւ նարա դրուխ վրիլէն մեր Սիոնու Պրիմասը սպաղու նախանձախնդիր է իւր սրբութիւնը անարգողին ռանանողաց եւ ատ ոչինչ համարելու դէմ թէ եւ նորէն սրբազնութեան պաշտպաններն օրինաւորապէս զատուելու փառաւոութիւն չթողուն խնձելով «ծառայ եմ արարողն ազգայէս էզ ըսող անդր չարդի մը կամ իտաւը մը չտգերոց կուսակիցներու առջեւ դատուիլն եւ հանգոյն Ջուրերով մարբոտիլը կուզէին, որովհետեւ լաւ ծանուցան թէ վըրտան չէր նորին սրբազնութիւնը ծակատեալ 'ի դատ մտնելու իր բարեքարեկաց հետ. զարձեալ ընդդէմ «ընտութիւնը դատաւոր իրաւունքն է» ըսելով, կարգէ օրինաւոր ժողով 'ըլլայ կուզէ չըլլայ։ Արդ մեք ալ կառաջարկենք թէ կամ Ս. Պատրիարքը կրօնական ժողովով Պրուսայի եղեւայ, կամ մ. հեռատեւ կաթողիկոսը Պրուսայու թերուի Ս. Սինոդի անդամներով, որպէս զի վերջանայ Պրուսայի առաջնորդական խնդիրն ըստ փաստաբանութեանց Բարթողիմէոսի պաշտպաններուն, որով գիւղերնոյ այս մարմնոյ անդամներուն ձեռօք մարմնոյն վախճանը կնքելու գործը։

Խնդրելով․․․ խմբագիր սէր, որ սոյն գրութիւնս տեղի մը շնորհէք ձեր պատուական թերթին մէջ,

1871 6 մայիս․ Մնամ ազաթարար

'ի Ս. Պոլիս Ի. Ա.

Ստեփաննոսեան Սուքիասեան

ՍՈՒՐԲ ՏԵՂԱՑ ԽՆԴԻՐԸ

(Շարունակութիւն տես թիւ 1136)

Դարձեալ ուրիշ օր մի ալ գալով նոյն Հիւպատոսն, կ'աղաչէր եւ կ'ըսէր. «Ո՞ր գլխէ ինձ համար կը խնդրեմ ինձ պատկերը տեղ ընելու համար ինձ շնորհք ըրէք, ես իմ գերեզմանս պիտի չփնտռեմ նոյն տեղը իմ անձիս համար եւայլն։ —

Աստցի․ Պ. Հիւպատոս, դուք ինչո՞ւ համար այդպէս յոյր եւ ցանկալ տեղի պիտի պահէք. գիտցէք ձեր սոյն գալուստն, ջրով խառնել եւ ծառայել եւ ծառայելի իւրաքանչիւր հոն պատահելէք, քանի որ այնպէս հարցնելէք ուրիշ, կարեւորութիւն չկայ ձեզ գալ ինձ նոյն կարգին համար այնքան աղաչելու եւ ինձ յանելու։ — Նոյն օրը կ'երեւար որ իւր լեզուն ին տակը բան մը կայ. կ'ուզէր գուրս հանել. բայց հանելու դժուարութիւն կը կրէր. խօսքը շատ մը ատքին անդին պտտցնելէ եւ ատքը ձեռքը բանելով վերջապէս համարձակեցաւ սոյն հետազօտոյ խօսքերը արտահանել բերնէն, այսինքն՝ թէ կ'ուզէիմ գուք այս կարգը Լատինաց շնորհեցէք, եւ ես նոյն շնորհքին տակը չիմ մնար, եւ գեղեցկ գոհ ըլլալու չափ կ'աշխատիմ, եւայլն. —

Ըսի. Պ. Հիւպատոս, այդպէս անհոգան խօսքերէ եւ մեծ խնդիրներէ բան չեմ հասկընար. կը խնդրեմ ձեր խօսքերը բացայայտ խօսիք՝ թէ ինչ բան է եթէ նոյն գետինը ձեզ տալու ղիս գոհ ընելու չափ Ձեր աշխատիլը։ —

«Ես ըսել կ'ուզեմ բան. դուք շնորհեցէք նոյն գետինը Լատինաց. եւ ես խօսք կուտամ ազգային ծանուցանել կարեւոր Ձեր ըրած տատասձեռնութիւնը, եւ նոյն անգի յարգը եւս կը ծանուցանեմ Ցէրութեանս, եւ 'ի հարկէ անոր փոխարէն․․․․․․ ձեզ համար հայերը օրինաւոր բան մը կը գրեն, » եւայլն։

«Հիմա խնդրոյ Ձեր աշխատութիւնն, մեծապէս շնորհակալ եմ Պ. Հիւպատոս ըսի, այդ աշխատութիւնը ինձ համար մէ կրեք. այդ թող մնայ կերեք Ձեզ բոլորը ունիմ։ Այդ խօսքը ձեր բերնէն հանելու համար կըլլած նեղութիւններ ինձ համար բաւական է. դուք Պ. Հիւպատոս, այդ խօսքը ձեր բերնէն հանելու չէիք. այդ խօսքը ձեզմէ չլսած դուք կարծի էր թէ եւ չէր. այդ քանի որ այդ խօսքը ձեր բերնէն ելաւ, աշխ այժմ ամենաանհնարին եղաւ այդ գետինը Լատինաց որ եւ իցէ կերպիւ տալը. վասն զի ձեր այդ խօսքը, Պ. Հիւպատոս, ինձ համար անտանելի է. դուք ինչ կարծեցիք Հայոց Պատրիարքը, այդպէս մնացի բաներու խաբուելով իւր Ազգին սեպհականութիւնն (որու վրայ իր անձը դրած է) ստորա՞ց կը շնորհէ կարծեցիք 'ի նախատինս իւր անուանը ազգաց յաղթ, Պա՛ւ ջեղի, Հայոց Պատրիարքը այդ տարութիւնն չընդունիր. ընդունելու սնոտի բաներով չկինար փոխանակել իւր սիրելի Ազգին օրինաւոր եւ նուիրական իրաւունքը. տաս՝ ինձ, քո կոյսերուդ ինձ պրկէլիք պատուանչանին արժողութիւնն քանի հարիւր ոսկիի արժողութիւն կընայ ունենալ. թող ըլլայ հինգ հարիւր լիրայի, առաւել եւս հազար լիրայի, անկեց աւելի կարելի է. Եղ լսա Պ. Հիւպատոսն, եւ ոչ երեք հարիւր լիրայի, գուցէ ըլլայ երկու հարիւր կամ երկու հարիւր փառքի լիրայի, բայց եւ այնպէս գիտէք որ արժողութեան վրայ չէ թաղուեցայ տուած պարգեւը, միայն անունը բաւական է, եւ գինն անգին, եւ ձեզ համար մեծ պատիւ կը սեպուի։ —

«Ինձ համար մեծ պատիւ եւ անգին գանձ եւ բարութիւն՝ իմ սիրելի Ազգիս իմ ունեցած պարտաւորութիւնս ճանչնալն է. իմ Ազգային սեպհականութեանց եւ իրաւանցը վրայ օրինաւորապէս եւ հաւատարմաբար իմ պարտաւորութեանս հսկելս է. եւ նոյն պարտաւորութիւնս կատարելէս կը ծագի այնպիսի մեծ պատիւ մը որ անկէց աւելի մեծ եւ անգին գանձ եւ պատիւ ինձ համար չկինար գտնուիլ 'ի ներքոյ արեգական. եւ դուք Պ. Հիւպատոս կը գորձեմ թէ ի՞նչպէս համարձակեցաք առաջարկել այնպէս վատ եւ ամենափառ խնդիր մը. եւ յուսէք՝ առնուեցաք. եւ ո՞վ յօրդորեց զձեզ այդպէս ցորսու ամենաառաջարկութիւն մը ընել՝ դիմացինդ մարդուն բնաւորութեան վրայ առանց տեղեկութիւն ունենալու. Գիտցէք թէ Ձեր Թագաւորին ինձ պրկելիք պատուանչանն իմ քէչ մը յառաջ բռածիս չափ մեծ արժողութիւն ունենայ, եւ ձեր բառերին չափ ալ մեծ պատիւ բերած ըլլայ իր հետը. ես ինչ'ն սիրով ստիպուած իմ այն արժողութեան եւ այն պատուոյն խոտուելու, մինչ իմ սիրելի Ազգիս եւ իմ բարեխնամ Տէրութենս 'ի պատիւ իմ Ազգիս պատկառոտ թողուցեր է, եւ զիկ՞ր է զիս այն պատիւներէն. ո՞չ ապաքէն կուրծքիս վրայ լեցուած է արդէն. եթէ երբէք չունենամ ալ, ի՞նչ՝ համար այդ անարգ անունն վրաս առնեմ իմ ազգային սեպհականութիւնս՝ իմ սիրելի Ազգիս որեւանք գնուած գետինը՝ այլոց շնորհելով իբրեւ ընծա առարկամ եւ իբրեւ մատնիչ, բաց գիտցէք Պ. Հիւպատոս, մարդ աշխարհիս վրայ մի այն անուան համար կ'ապրի, եւ այն՝ բարի անուան, վասն զի լաւ գրոյն «Լաւ է անուն բարի քան զգանձս բազումս։»

«Եւ այս խօսակցութիւններէն յառաջացած սրտիս կսկիծը չկենալով զապել, զլխս վերցրէն գնասանել մը (Մերիմ) քաշելով բոլ իրեն. նայեցէք Պ. Հիւպատոս, այս գնասանելին հազը մէկ փարայ կամ երկու հազը երեք փարայ կը ծախուի. բայց երբ իմ Ազգս կամ իմ Թագաւորս իմ պաշտօնիս մէջ հաւատարիմ գտնուելուս համար մէկ հատիկ այսպէս գնասանել մը զրկեն ինձ՝ զլխուս վերայէն զարծանելու համար, ձեր Վեհութեան ձեռօք ձեր Թագաւորէն զալիք հազար լիրայի արժողութեամբ պատուանշանէն եւ իւր հետը բերելիք պատիւէն աւելի մեծ պատիւ կը համարիմ ինձ. խնդրեմ՝ք հիմա Պ. Հիւպատոս Հայոց Պատրիարքին ամբողջ բնաւորութիւնն։ Ահա երկեմ այսպէս օգտակար կործուած առաջարկութիւններ՝ որ առաջարկողին աչքին մեծ կ'երեւայ, այլ երբ առաջարկողը առանց որոշելու ընդունողին բնաւորութիւնն առաջարկէ, այնպէս այն պատուական շնորհքը իւր յարգը կը կորսնցընէ. ես չեմ կրնար իմ Ազգիս եւ Տէրութեանս դէմ անհաւատարիմ գտնուիլ մնալ եւ անգութ պատուանշանի մը համար. կը խնդրեմ Պ. Հիւպատոս ոչ այս առաջարկութիւնն եւ ոչ նոյն գետնին խնդիրը կրկնէք ինձ ուրիշ անգամ, եթէ կ'ուզէք մեր բարեկամութեան կապը չխզել. եւ կը խնդրեմ Ներողամիտ եղէք իմ պարտաւորութենէս առելակայ բառ խօսքերուս ծանրութեանը, զորս համարէ թէ յակամայից ասելուեցայ արտասանելու, զոր դուք ալ գիտէք։

«Պ. Հիւպատոսին այս բանին վրայօք խօսածները իմ անձիս գովութեան վերաբերելուն համար դանց կ'ընեմ Ձեր վսեմութեան պատմելու, այսքանը խմացէք որ բոլոր բառներուս իրաւունք տալէն ետքը, ամենայն սիրով բաժնուեցաւ մեզմէ։

«Ահա վսեմ. Տէրդ կատարեալ պէս խմացաք Ձեռի գերեզմանատան խնդրոյն ծագման բուն պատճառը. եւ տեսաք որ Օսմանեան բարեխնամ կայսեր հաւատարիմ հպատակ Հայոց ազգը ո՞ր աստիճան նեղութեանց եւ տառապանաց տակ ընկճեալ իրրեւ գերի կենանք կը վարէ այսպէս օտար ժողովրդոց եւ օտար ազգերութեան ձեռքէն, ուր որ եւ իցէ կերպիւ բոլոր ճիգերնին կը թափեն մեր եւ մեզ պաշտպանող Տէրութեան հպատակ հայատակաց ձեռքը գտնուած սեպհական սուրբ տեղեաց կալուածքները յափշտակելու եւ իւրացընելու համար, մինչեւ անգամ Հիւպատոսաց եւ Դեսպանաց ձեռօք ինչ դաւաճան գործեր կը դառնայ, զոր միայն Աստուած գիտէ։

«Ահա ինձ ինչպէս որ պատահեցաւ՝ Ձեր վսեմութեան առջեւ մի բառ մեծէ պատմեցի. եւ Դուք ընդունեցէք իմ այս գործիս մէջ կարծած մեղքնայութիւնները. դուք ինքնին գատեցէք եւ մեր իրաւունքը մեզ դարձուցէք։ Շէֆքեթլը էֆէնտիմիզ փատիշահըմըզըն Աղիզ պաշը իքին շանն, վէ օխուսուն։»

Նաեւ ուրիշ վերջացաւ. Սուրբ Ծննդեան խնդիրը եւ անցեալ արքեպիսկոպոս Գ. Գաւառ. քեզ կ'աղաչեմ նոյն խնդրոյ համար եղեղիք որոշ վճիռներուն, որ մենք ալ մեր կարգաւ անյայտ կերպ մնալ չենք ըլլար. 'ի հարկէ այն ալ մաս է Սուրբ Շահանէ ու.

1871 Սեպտ. 5 ի Բաղիշ գոն.

. . . Խմբագիր.

Թոյլ կուտանք երկու երեսփոխանաց քուէարկութիւնը հրատարակելու օգոստ. 22ին. քուէհամարն եղաւ 20 քուէով եւ հետեւեալ Մեծ. անձինք համեմատական քուէ առացան.

Մեծ. Յովհաննէս էֆէ. Գանջակեցեան
» Յարութիւն » Մանուկեան
» Միքայէլ » Մուրատեան
» Գրիգոր » Խաչիկեան

Ուստի կը խնդրուի Մեծ. Թաղեցիներէն, որ բարեհաճին յառաջիկայ կիւրակէ վերագրել Մեծ. անձինքներէն միայն երկուքին համար իրենց քուէներն Ա. եկեղեցին բերել ժամը 5էն վերջ եկած քուէներն ընդունելի չեն. Նախագահ ընտրող ժողովոյ.

Կ... Հ...

---

6 Սեպտ. 1871 Կեսարիա

. . . Խմբագիր.

Կը խնդրենք' որ ներկայ Ձեր պատուական լրագրին յառաջիկայ թերթով հրատարակել եւս. մինչ Հոկտեմբեր 3 չորեքշաբթի օրէն եւս հրատարակել բարեհաճիք.

Ամաթիոյ Հայկական ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյ դիւանը կը ծանուցանէ' որ յառաջիկայ Հոկտեմբեր 3. կիրակի օր ժամ 6էն մինչեւ 10 Հայկ. դպրոցարանի մէջ ընդհանուր ժողով գումարելով 1870 Նոյեմբեր 1 գումարեալ ընդհանուր ժողովոյ որոշման համեմատ' ընկերութեան ընդհանուր հաշիւները եւ վերընծայել կանոնադրութիւնը վճռորոշութեան պիտի ենթարկուի. բաց ի ասոնցմէ ընկերութեանս նպատակի մէկ քանի խնդրոց վրայ պիտի խորհրդակցուի.

Նաեւ Տնօրէն ժողովոյ եւ ընդհանուր ժողովոյ Դիւանի ընտրութիւնք պիտի ըլլան.

Ուստի բոլոր այն ազնիւ ընկերներէն որոնք լաւ գիտեն թէ իրենց ներկայութիւնն օգտակար եւ բացակայութիւննին վնասակար է ընկերութեանս, կ'խնդրուի որ նոյն օրը որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուել բարեհաճին.

Հայկ. Ընկերութեան Ընդհ. ժողովոյ առ ժամանակեայ

Ատենադպիր	Ատենապետ
Գ. Ս...	Յ. Վ...

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՓՈՐՁԱՌԱԿԱՆ

ՅՕՐԻՆԵԱՑ

Հ. ՄԱՆՈՒԷԼ ՔԱՋՈՒՆԻ

ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Մինչեւ հիմա ազգիս մէջ հրատարակուած բնագանութիւններուն ամենէն ընտիրն եւ կատարեալն է, սատարող երեւելի բնագիտաց գործերուն հետեւողութեամբ յօրինուած, եւ գլխաւորապէս կանոնի, որ ամենուն կատարեալ եւ ամբողջն է.

Պատուարժան հեղինակն իր աշխատասիրութեան մէջ գործածած ուսումնական բառերուն ցանկն ալ դրած է գործին վերջը հանդերձ գաղղիերէնով, որպէս զի դիւրութիւն լինի ուսումնասէր պատանեաց, որ փափագող յաջողելին նորանոր բառեր հնարելու.

Ամբողջ գործը երկու ութածալ հատոր է, եւ կը ծախուի Մխիթարեանց դպրատանը 'ի Կ. Պոլիս Սինորո խան եւ մայրաքաղաքիս հայ գրավաճառաց քով. Գին երկու հատորին 15 ֆրանք.

ՆՈՐ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՐՔ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՅՕՐԻՆԵԱՑ Մ. Մ. ՍՄԲԱՏԵԱՆ

Ամէն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. Գին 5 ղուրուշ.

ԿՐԻՍՏՈՍ Ի Կ.ՀՇՏԻԿԱՆ

ՎԻՔԹՈՐ ՀԻՒԿՕՅԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ Մ. ՀԻՒՍԻՒՆԵԱՆԻ

ՏՊԱԳՐԵԱՑ Գ. Ս. Ա.

ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՐՔ ԵՐՐՈՐԴ

Ամէն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. Գին 40 փարա.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ

ՓՈՔՐ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1872

ԹՈՒՄԱՅԵԱՆԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Ամէն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. Գին 40 փարա.

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

Ընդհանրական ուղղափառ եկեղեցւոյ հաւատոյ ուսուցանելոյ որ ընդ ամ եկեղեցի

Բերանացի

Արմաշու վանից միաբան Արմէնակ Փորթուգալեան աշխատասիրութեամբ Գաղղիերէնէ Հայերէն աշխարհաբառ լեզուի թարգմանուած հանդերձ կարեւոր ծանօթութեամբք.

Կը ծախուի Պ. Յ. Գավաֆեանի գրատունը 'ի Զապթիէ Չարշը փողոց. Գին կէս արծաթ մէճիտիէ.

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ի Սկզբանէ 'ի Հայոց մինչեւ 'ի 1870

Թարգմանեալ Բերնարդէ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Մ. Յ. ՉՕԼԱՂԵԱՆ

Ամէն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. Գին մէկ քառորդ. Մէճիտիէ.

ՆՈՐ

ՆԵՐՍԷՍ ՔԻԹՄԵՊԸ

ԿԱՄ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՆՇԽԱՐՀ

ԾԻՍՏԵՐԻ ՌԱՄԻԼԱՐ

ԿԱՄ

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ԱՆՁԱՆՔ

ԳՈՒԼԻԱՆՏՐԻԸ ԹԻՐԻԹԻՐ ԽՕՋԱ

Կը ծախուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով Գին 3 Ղուրուշ.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Կայսերական զօրաց համար գնուելու 210,000 օխայ ոսպին 100 օխան 60 ղուրուշի առաջարկով գնուելով, ուստի յառաջիկայ երկուշաբթի որ Սեպտեմբերի 13ին վերջնական գնահատութիւնը պիտի կատարի 'ի Տօփ Շուրս ժամը 6էն մինչեւ.

Ցիցեալ ուխը մատակարարել ուզող վաճառականք կը հրաւիրուին յիշեալ օր ժամը 6էն ներկայ գտնուիլ 'ի Տօփ Շուրս.

6 Սեպտեմբեր 1871

Ի գրասենէն Արսենալի

Պէյքոզի կայսերական Ցէլզարզարանին պէտք եղած 200 թոնէլլաթ առաջին որակ Նիւքասլի քարածուխը գնահատութեան դրուելով, ամէն մէկ թոնէլլաթին 30 շիլինի առաջարկով գնուելով, ուստի յիշեալ ածուխը մատակարարել ուզող վաճառականք կը հրաւիրուին յառաջիկայ հինգշաբթի ուրբաթ ժամը 6էն մինչեւ 'ի Տօփ Շուրս ներկայ գտնուիլ ըլլալով վերջնական գնահատութիւնը ժամը 6էն մինչեւ ըլլալ Ցանկայ.

4 Սեպտ 1871

Ի Դիւան Արսենալի

ԻԼԱՆ

ՆՈՐ ԳՕՐԾԱՐ ՏԻՒՐԻՔԵԱՆԸ

Ղալաթիոյ Ամերիկեան Մեր. Գերմանական

Ծանուցանելիք Նո 67

Ինչպէս Պօլսոյ ամէն բժիշկները եւ հանրային ժողովուրդը կը հաստատեն, թէ Ճերմակ պարաքն, աղուամազ, ամբողջ, որ ինչ գործածելու ամենէն աղէկը եւ ազնիւը անկարելի է գտնել, եւ թէ այս լաւ որակով կը ծախուի, ուրիշ ամէն տեղէն աժան, եւ թէ աղէկ չըլլալու պարագային ետ կ'առնուի, հաճելի մասնաւորապէս գինը ըստ օրինաց յանձնուելու է.

Տիրացու Խաչատուր Մկրտիչ 9

Այս ընկերը յարաբերել երկար տարիներ կը հրատարակի, ամենէն հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը. Ամենանորագոյն թերթերն են կ. Պօլսոյ Ջէնիլի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասնաւոր խմբագրատունը.

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հազարապետներէն.

ԻԶՄԻՐ. Մանուկեան աղա Տէրոյեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս աղա ...

ԱՏԵՓԱՆԱ. Միսաքեան աղա Տ. Գէորգեան.

ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Թաշճեան.

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Համբարձում աղա Քոսպէքեան.

ՑՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Եղիազարեան.

ՍԱՄՍՈՆ. Կարապետ Պատուելի Զաքարեան.

ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փոթիկեան.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆէնտի Արզումանեան.

ԵՒԴ. Մ. աղա Խալֆեան.

ՅՈԶՂԱՏ. Մկրտիչ աղա Աշճեան.

ՉՈՒԼԷՄ. Ղեւոնդ աղա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Թովմաս աղա Պողոսեան.

Որոնք գաղթողներէ ստորագրել ուզողներն այս անձերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Մ. ԽՈՒԹԻՒՄԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ ՋԷՆԻԼԻ ԽԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՂՈՒՐՈՒՇԷՆ)

Լոնտրա 3 ամիս ղուրուշ	108	
Մարսիլիա	»	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Անգղ. լիրա	ղուրուշ	109.15
Նափոլէոն ոսկի	»	87.15
Իմբէրիալ ռուս	»	89
Քէրէմիզ	»	51.22
Հինգ Ֆրանք	»	—
Հիւնտերի	»	104.20
Պէշլիք	»	117.30

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր	Պէսարապիա	26	—28
» »	Ազագ	26	—30
» »	Պալիքեր	26	—28
» »	Պուրկազ	23	—25
» »	Թէքիրտաղ	23	—25
կակուղ	Ազագ	24	—27
» »	Պէսարապիա	29	—30
Կիրքա Թուրա		24	—27
Ցորեն կակուղ Պուրկազ		20	—24

Վառնա	20—24
» » Պալիքեր	22—26
Նովորոսիյսքի Թուրա	16—17
» Անատոլ.	16—17
Գարի Թուրա	10—11
» Անատոլ.	10—11

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԽՈՋԱԿ ՉՈՐ

Պուրսա	ղուրուշ	30—45
Անատոլու	»	
Քօյսօ		
Լաթթին	»	
Ագակա	»	

ԲԱՄԲԱԿ — Ղուրուշ

Ատէնէ	հօխա	9 —
Իզմիր	»	10 —
Ատանա	»	9½—
Պարսկաստան	»	7½—
Պէրաստան	»	7½ —

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	15½—16
» չլուացուած	»	7—8
Րումէլի լուացուած	»	17—
» չլուացուած	»	7½—8½
Վրաստան լուացուած	»	10½—
» կէս		12 —
» չլուացուած	»	17 —
Տոպրուճա	»	10 —
Նոր Աէր	»	9 —

ՄԱԶԷ

Պոզոկլաստան	հօխա	10½—
Անատոլու	»	9½
Ճերմակ	»	—

ՃԻԹ

Գալիպոլի Ա. տեսակ		հօխա	19—20
» Բ.	»	»	18 —
Էնկիւրի	»	»	18 —
Թրապիզոն	»	»	18½—
Աքալէ	»	»	17 —
Եօզղատ	»	»	16—17
Զօրում			16—17

ՓԻՓԵՐԻՔ

Էնկիւրի	հօխա	48 —50
Գաստամօնու	»	48 —50
Պէյբազար	»	48 —50
Զէյթէգ	»	48 —50
Վան	»	26 —

ԱՅԾԻ ՄՈՐԹ

Անատոլու	9½—10կարը	մէկ	Օ. Լ.	
Եօզղատ	»	»	»	»
Սիվաս	»	»	»	»
Էրզրում	»	»	»	»
Գայսէրի	»	»	»	»

ՁԻԹ

Մուտանիա	հօխա	6½—
Այվալը	»	6 —
Սամօս	»	9 —
Միտիլի	»	6½—

Պղինձ Թօգաթ երկրին մէջ		9½—10	
Ալէքի Գաստամօնու	հօխա	—	
Աֆիոն	»	230	—
Չէրիշ	»	24	—
Մուսամ	»	4	—4½
Կատարա Ենատ.	Վիէ	30	—33
» Րումէլի	»	—	
Մետաքս Պարսկ. Բէլլա	»	47	—52

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

ղուրուշ

Խահվէ Րիօ Ա. տեսակ 100 հօխ.		850—930	
» Բ. »	»		
Լէմէն	»	16	
Շաքար փոշի Անգղ. կնդ.		260—262	
» » Գաղղ.	»	—	
» գլուխ Գաղղ.		310—315	
Չայ Բօհէա	հօխան	21	—23
» Բէքօ ծաղիկ	»	45	—70
Անագ (գալայ)	կնդ.	930	—950
Պղպեղ (պիպէր)	հօխա	9	—9½
Լեղակ (չիւիթ) Պէնկալա	»	135	—170
» » Մատրաս	»	—	—
Ցինկ տախտ. 100 հօխա. Ֆր.		90	—
Երկաթ Յողանէա		58	—60
» տախտակ		72	—
» բոլորակ		64	—66
Քարածխ		120	—
Բրինձ հասարակ 100 Պիկ. Ֆր.		42½	
Կարագ եզ Ռուսիոյ	ղրշ.	13	—14
Խավիար	»	52	—26